

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A szülők az iskolában.

Régóta foglalkoztatja az iskolák vezetőit az a kérdés, hogyan lehetne a szülők és az iskola között mindkét félre hasznos és kedves kapcsolatot létesíteni? Erre a célra szolgálták eddig a több iskolában fennálló szülői értekezletek, amelyen az igazgató vagy egyik tanár egy-egy nevelési, esetleg társadalmi kérdéssel foglalkozott s ahhoz a jelenvolt szülők hozzászólhattak. Ezeknek a hozzászólásoknak nem sok az értelme. A csekély műveltségű szülő, ha elmegy is, nagyon ritkán meri ilyen kérdésekben nézeteit nyilvánítani; az úri apa és anya pedig általuk rosszul értelmézettt «tapintatból» nem akar «többet tudni», vagy fél, hogy laikusnak tűnik fel. Így a szülői értekezlet legtöbbször «magaviseleti»- és «előmeneteli»-kérdézősködéssé alakul.

Nem ez a cél. A cél az, hogy a szülő megismerje annak az iskolának erkölcsi és szellemi színvonalát, amelybe gyermekét, mindenestre jogos várakozásokkal, beiratta. A legtöbb szülő a beiratás után csak gyermekének elbeszéléseiből ismeri meg az iskola közszellemét. A gyermek itélete pedig nem megbízható. A szülő az iskola belső életéből jóformán mitsem lát. Minthogy az évváró vizsgálatokat is megszüntetni törekednek, így az iskola egész életét nemsokára úgy elzárjuk a nyilvánosság elől, mint az aranykutató alchimista titokzatos boszorkánykonyháját a világ előtt. Pedig az iskola élete nem titok. Ha a tudományt mindenki számára hozzáférhetővé tettük, annak forrását, az iskolát, sem lehet Hesperidák kertjévé tennünk. Sok külföldi iskolában, pl. Belgiumban, a tanítási időben idegen érdeklődőknek nem tilos a bemenet az osztályokba. A pad sorok mögött, a fal mellett, van két pad az érdeklődők számára, akiket bár a növendékek nem üdvözölnek felállással, nem is fogadnak ijedt izgalommal. Ehhez nálunk még szokni kellene. Délelőtti időbeosztásunk sem alkalmas rá.

Arra, hogy a szülő megismerje az iskola módszerét, a tanárok egyéni eljárását, a gyermekek iskolai magatartását, szóval, hogy a tanításról, annak lefolyásáról képet, fogalmat nyerjen, erre csak egy

mód alkalmas: a nyilvános minta-előadások. A tanító vagy tanár szaktárgya köréből egy előadást tart a tanulók számára ugyan, de az előadásra az iskola a szülőket is meghívja. Erre alkalmas — ha díszterem nincs — pl. a tornaterem; annak befogadó-képessége mindenütt megfelelő. Ez az előadás annyiban különbözik egy délelőtti, rendes tanítási-órától, hogy anyaga bővebb és alakja nem kérdve-kifejtő, hanem előadó. Minthogy a szemléltetés egyik előadásunkból sem hiányozhatik, természetesen a minta-előadásban még tökéletesebb formában szerepel. Kiváló szolgálatot tesznek itt a vetített képek; pl. a földrajz, történelem, fizika, természetrajz, kézimunka köréből való előadásokban. Szavatelők és odaillő énekek, amelyeknek azonban okvetlenül az előadás tárgyához és céljához kell simulniok, rendkívül vonzóvá és szemléletessé teszik az előadott tárgyat. Még kis táncok és jelenetek sem vonnak le semmit az előadás komolyságából, kiváltképen pedig az esetben nem, ha ezeket valóban szemléltetés és nem csupán szemlélés céljából illesztik bele. Pl. felejthetetlen hatású egy-egy jelenet a magyar népeletről, táncaink, népviseleteink alkalmas bemutatása a magyar népművészetről tartott előadás keretében; vagy földrajzi előadáson egy-egy dal, tánc és játék vidékek és népfajok jellemzésére; válogatott szavatelők az irodalom köréből vett tárgyhoz stb. De itt óvatosak legyünk, hogy komolycélú előadásainkkal a hiúságot, áldatlan versengést, az éretlenül bíráló hajlamot ne szolgáljuk! Arra kell törekednünk, hogy a szülő az előadás és ne csupán a saját gyermeke szereplésének kedvéért jöjjön az iskolába. Drága jelmezek készítésének, hosszas próbáknak még rendes viszonyok között sincs helye az iskolában. Semmiesetre sem szabad ennek a nevelő célzatú törekvésünknek kabaré-jelleget adni. Azzal a tudattal távozzék a hallgató, hogy maga is okult, tanult, ne csupán azzal, hogy jól mulatott!

A rendes tanítás tárgykörét az ilyen előadás kiegészíti olyasmivel, ami csak azért nincs benne a tanítás hivatalos tervében, mert nem jut rá idő a rendes órákból.

Ezeket az előadásokat azután a testületi értekezleten meg lehetne vitatni. Miután ilyen előadások nem követhetik egymást túlságos gyorsan — elég havonként egy — az értekezleten könnyen lehetnek rólok néhány szót cserélni. Az igazgató és a testület tagjai jóindulatú megjegyzéseikkel támogatnák a következő előadások sikerét.

Az előadások díjtalanok, legfeljebb az iskolai persely tehető ki, melybe a megjelenők tetszés szerinti összeget adnak.

A megjelenőket azonban ellenőrizni kell. Mivelhogy az ilyen előadásokkal nem mulattatni akarunk, hanem a szülői értekezleteket mintegy tartalmasabbá tenni, elsősorban a szülőké a jog, hogy ezeken megjelenjenek. Leányiskolába fiúhallgatók, apró gyermekek, kíváncsiak

erre nem jöhetnek; sőt még valamennyi osztály sem jelenik meg, csupán azok, amelyeknek tárgyaihoz az előadás tartozik.

Úgy hiszem, ezekkel az előadásokkal több célt szolgálnánk: először, hogy a szülőkkal megszerettetnők az iskolát, másodsor, hogy a nemes törekvés újabb és újabb szellemi tőke gyűjtésére indítaná az előadókat, aminek megint csak a tanítás venné hasznát.

Az elmúlt iskolai évben ilyen előadásokkal tett már kísérletet Budapesten a tisztviselőtelepi polgári leányiskola, ahol ily módon Arany «Toldi»-ja, Dalmácia, a Vág völgye, a Magas-Tátra, a hasznos madarak és a madárvédelem, Jézus gyermekége, a ballada, a magyar népművészet és a magyar festőművészet története került bemutatásra. Az előadások nagy látogatottsága és az egyre fokozódó érdeklődés bizonyította, hogy ez a törekvés az iskolán kívül is rokon-szenvre talált és ezzel kitűzött célunk nem csupán remény és kívánság marad, de a sikert is biztosítja és így fáradozásainkat óhajtásunk szerint jutalmazza.

Kérékgyártó Ilona.

A biológia tanítása a háború után.

Mindenik tárgyra vonatkozóan felvetődött már az a kérdés, hogy milyen hatással van reá a háború. A biológiai tárgyakra nézve *Hanstein* berlini tanár a következőkben felel meg erre a Norrenberg szerkesztette kötetben (*Die deutsche höhere Schule nach dem Weltkrieg*. Lpz. u. Berlin, 1916, Teubner).

A felsőbb osztályok tanulói előtt az oktatásban az emberi kutatásnak két olyan tere nyílik meg, melyek látszólag összefüggés nélkül állnak egymás mellett. Egyrészt szigorú mérlegelés, mérés és számolás által kimutatható, számtani formulában kifejezhető törvényszerűség a természeti folyamatban, másrészt ezzel ellentétben az ember szellemi életében látszólag teljes szabadság és függetlenség tárul elénk. Az itt is uralkodó törvényszerűségek oly bonyolultak, hogy az ifjú lélek nem tud könnyen eligazodni bennük. Ezt a látszólagos szakadékot egybehangzóan áthidalhatja a biológiai oktatás. Ez azért történhetik, hogy az emberrel megismerteti a helyét az élő lények között.

A legalacsonyabb szervezetek életjelenségeinek természettani és vegytani elemzése két dologra tanít: 1. az élet maga is bizonyos számú, fizikailag vagy vegyileg elemezhető folyamatból áll, 2. a legkisebb élő lényben, melyet a mi optikai eszközökkel ellátott szemünk még észrevesz, történik valami, aminek okát ez idő szerint még nem tudjuk. E tisztán ténybeli megállapításban találkozhatik a vitalizmus és mechanizmus; itt az oktatásnak meg kell állnia, amennyiben hang-